

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomantky:	Tereza Pitterlingová
Téma práce:	Restorativní programy v systému českého trestního práva
Rozsah práce	72 stran
Datum odevzdání práce:	
Vedoucí diplomové práce:	JUDr. Petra Masopust Šachová, Ph.D.
Oponent diplomové práce:	JUDr. Jiří Mulák, Ph.D.

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma považuji za vhodně zvolené. Koncept restorativní justice (dále jen „RJ“) je v české odborné literatuře zpracováván od počátku 21. st. (Karabec Z.: Restorativní justice. Sborník příspěvků a dokumentů, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003). Nicméně vývoj nadaného tématu v České republice za posledních 5 let (i v důsledku přijetí vybraných mezinárodních dokumentů, viz. např. Doporučení Rady Evropy o RJ v trestních věcech, CM/Rec (2018/8)) poukazuje na nutnost zamýšlet se nad řadou otázek, které mají dopad jak do oblasti trestní politiky, praxe, tak též práva. Rozvoj úvah o obecnějších restorativních přístupech vyvolává otázky o účelovém zaměření základních trestněprávních kodexů, tak o jejich praktických dopadech na oblast hmotněprávní i procesního postupu v dané trestní věci. Současná odborná debata o rozvoji restorativních programů v systému služeb pro oběti a pachatele nad rámec služeb poskytovaných Probační a mediační službou vyzývá k zamyšlení, jaké jsou dopady či významy těchto programů a jejich výstupů pro samotné trestní řízení. Úvahy o restorativních programech a jejich ukotvení, včetně právní perspektivy, vnímám jako téma, které, pokud má být komplexně zpracováno, vyžaduje též zamyšlení nad úvahami širšího pohledu, inkorporujícího též restorativní principy v trestněprávní úpravě obecně. Bez zaměření se na otázky definování RJ, restorativních principů a jejich promítnutí do trestněprávní úpravy

a praxe, by neposkytly dostatečný rámec pro začlenění restorativních programů do systému české trestní justice ve svém celku.

Tyto otázky nejsou, až na výjimky, detailněji v odborné literatuře zpracovány. Vnímám tudíž téma diplomové práce jako vhodně zvolené a zcela v souladu na požadavky aktuálnosti tohoto druhu vědecké práce.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Náročnost tématu považuji za odpovídající kritériím pro diplomovou práci. Jak naznačeno výše, aktuální témata zapojení RJ a restorativních programů vyvolávají řadu právně-teoretických otázek, přičemž diplomantka se řady z nich v textu dotýká. Jejich zpracování vyžaduje samostatnou úvahovou práci, přičemž dostupná odborná literatura je pokrývá jen částečně až minimálně. Autorka se tak zhostila ve vztahu k samostatnému zpracování odborného tématu velmi dobře. Současně i zdroje, s kterými autorka pracuje, jsou dostatečné a aktuální a poskytují kvalitní základ pro zpracování zvoleného tématu.

3. Formální a systematické členění práce

Po formální stránce považuji práci jako příhodně rozvrženou. Rozčlenění diplomové práce na úvodní dvě kapitoly věnující se definování RJ a restorativních programů, kapitolu zohledňující význam mezinárodních a evropských dokumentů (3.), projevy RJ v českém právním řádu (4.), restorativní programy v ČR (5.), českou restorativní praxi (6.) a návrhy právní úpravy restorativních programů (7.) hodnotím jako logické a odpovídající zvolenému tématu. Na úvahu dávám, zdali by z hlediska členění a názvu kapitol nebylo vhodnější podřadit samostatnou kapitolu dopadající na praxi restorativních programů (6.) pod kapitolu pátou, která se nazývá „Restorativní programy v ČR“ a zohledňuje převážně jen právní úpravu v daném směru. Navíc, závěrečné podkapitoly kapitoly páté: 5.3 Strategie restorativní justice pro ČR., 5. 4 Návrh novely TZ a TR (2024) a 5.5. Restorativní platforma by si své vhodnější místo zřejmě zasloužily v sedmé kapitole věnující se úvahám de lege ferenda. Podřazení Manuálu pro restorativní setkání u závažné trestné činnosti pak neodpovídá začlenění pod podkapitolu Restorativní platformy, jelikož nebyl vytvořen v jejím rámci.

Dále, název kapitoly šesté „Česká restorativní praxe“ může vyvolávat dojem, že bude obsahovat i úvahy směřem k užití obecnější restorativních principů v trestním řízení, a ne pouze ve vztahu k restorativním programům. Nad rámec těchto výhrad považuji strukturu práce za odpovídající.

4. Vyjádření k práci

Celkově hodnotím diplomovou práci autorky jako zdařilou. Autorce se povedlo představit základní aktuální výzvy restorativního konceptu jak na úrovni právních předpisů, tak v praxi. Z práce je patrné, že autorka má o téma dlouhodobý zájem a věnovala přípravě podkladů pro práci náležitý čas a energii. Níže uvádím některé nedostatky, které se týkají jak provedené argumentace, tak nedostatky spadající do oblasti správného citování zdrojů a práce s nimi. Tyto výhrady však nejsou takového charakteru, aby umožňovaly učinit závěr práci nedoporučit k obhajobě. Je tomu právě naopak. Autorka se zhostila zpracování tématu velmi komplexně, poukázala v podstatě na všechny základní a zásadní otázky, kterým koncept restorativní justice v ČR aktuálně čelí. Zpracování těchto otázek v textu považuji za zcela vyhovující požadavkům kladeným na diplomovou práci.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Ano
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Ano, s výhradou uvedenou níže k práci se zdroji. Chyby při práci se zdroji nacházím jednak ve způsobu, jak jsou konkrétní zdroje citovány, tak v oblasti, kdy jiný autor zpracovává dotčenou otázku velmi obdobným způsobem, avšak tento zdroj není citován vůbec.
Logická stavba práce	Dobrá, odpovídá zvolenému tématu a jeho šíři.

<p>Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů včetně citací)</p>	<p>Práce se zdroji dostatečná</p> <p>Na některých místech je nesprávně citováno nebo chybí uvedení zdroje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Na str. 29 nejsou odzdrojovány Teze trestní politiky: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rlp/vybory/Pro_trestni_politiku/Teze-trestni-politiky_1.pdf 2) Na str. 47 chybí řádné odzdrojování Strategie restorativní justice pro ČR, je uveden pouze odkaz na projekt, v rámci něhož Strategie vznikla 3) Rozdělení restorativních programů a způsobu jejich poskytování (str. 40), včetně textace, v některých částech zcela kopíruje Příručku pro českou restorativní praxi, str. 90 4) Na str. 56 – 57 pracuje diplomantka s návrhy de lege ferenda. Obsahově jsou tyto návrhy totožné s návrhy uvedenými v Masopust Šachová P., Restorativní přístupy při řešení trestné činnosti. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 159, 160, 169, 170. Autorka dané publikace navrhuje zavést nový zákon o restorativních programech a pojem restorativní dohody. Diplomantka uvádí tuto publikaci jako zdroj na jiných, přesto v těchto totožných návrzích na zdroj, přestože se významně obsahově kryje, vůbec neodkazuje. 5) Na str. 58 navrhuje diplomantka novou úpravu účelu trestního řízení, opět opomíjí uvést zdroj, resp. vzít do úvahy Masopust Šachová P., Restorativní přístupy při řešení trestné činnosti. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 163, kde je s touto otázkou změny účelu trestního řízení myšlenkově velmi obdobně pracováno.
<p>Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)</p>	<p>Provedená právní analýza odpovídá co do své šíře a hloubky standardům pro diplomovou práci. Některé myšlenky by však bylo vhodné více rozvinout. Na některých místech zůstávají na úrovni tvrzení bez dalšího vysvětlení, které by umožnilo danou informaci více provázat s výsledným obsahovým sdělením. Např. uvedení Příručky pro českou restorativní praxi v části, která zkoumá právní úpravu restorativních programů (str. 49 diplomové práce). Příručka není legislativním aktem a současně obsahuje velmi podrobná doporučení pro rozvoj restorativních</p>

programů v praxi (str. 89 – 93 Příručky). Tato doporučení však v této části autorka neuvádí a pouze konstatuje velmi obecný obsah Příručky, s krátkým sdělením k restorativním programům, takže na konci zůstává otázka, proč je zde tento zdroj uveden, resp. jeho uvedení není více ozřejmáno.

Na některých místech vnímám právní analýzu, resp. argumentaci autorky jako ne plně dotaženou. Příkladem necht' jsou např. úvahy o účelu trestního práva a trestání (str. 29 – 30), kdy autorka v těchto částech popisuje stávající stav, ale nekonfrontuje ho restorativní perspektivou, příp. svou vlastní úvahou a závěrem.

Autorka též z mého pohledu dostatečně nepracuje s restorativním potenciálem institutu přiměřených povinností a omezení v návaznosti na oblast alternativních trestů, kde se autorka omezuje jen na možnost poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (str. 32). Využití tohoto institutu pak zcela chybí u úvah dotýkajících se podmíněného zastavení trestního stíhání (str. 36). Na straně 32 pak autorka nesprávně, v rozporu s naukou, řadí podmíněný TOS mezi alternativní tresty.

V rámci úvah na str. 35 o užití mediace či jiného restorativního programu jako „předfáze“ narovnání postrádám jasnější sdělení/závěr, že tento „nejrestorativnější“ český procesní institut restorativní být nemusí, pokud ke sjednání dohody mezi poškozeným a obviněným dojde zcela jiným způsobem.

V části analyzující institut dohody o vině a trestu na str. 37 chybí úvaha o zapojení restorativních programů (mediace) do procesu sjednávání dohody. Viz např. též Metodika státních zástupců k sjednávání dohody o vině a trestu, Nejvyšší státní zastupitelství, sp. zn. SL 111/2022. Současně v této části postrádám uvedení novely trestního zákoníku a trestního řádu, zákon č. 166/2024, které výslovně zmiňuje:

V § 175a odst. 5 se za větu druhou vkládá věta „Má-li poškozený, který je přítomen sjednávání dohody o vině a trestu, postavení oběti podle zákona o obětech trestných činů, státní zástupce mu umožní učinit prohlášení o tom, jaký dopad měl spáchaný trestný čin na jeho dosavadní život, a to i v případě, že prohlášení učinil písemně.“.

V § 175a odst. 6 se za písmeno h) vkládá nové písmeno i), které zní:

	<p>„i) vyjádření poškozeného k dohodě, byl-li přítomen sjednávání dohody o vině a trestu a učinil-li jej,“. Dosavadní písmeno i) se označuje jako písmeno j).</p> <p>V částech, kdy autorka zkoumá restorativní potenciál vybraných ustanovení stávající právní úpravy, bych uvítala jasnější a zřetelnější provázání argumentace s restorativními principy, které autorka definuje na str. 13 – 14. Jejich praktické využití do větší hloubky provedené analýzy mi v textu chybí.</p> <p>Nad rámec těchto výtek považuji provedenou právní analýzu a argumentaci za dostatečnou. Autorka v práci prokázal, že tématu rozumí a má do něho dobrý vhled jak na úrovni právních aspektů tématu, tak z hlediska rozvoje restorativní justice a restorativních programů v praxi.</p>
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Psaný text neobsahuje tabulky či grafy.
Jazyková a stylistická úroveň	Odpovídající, jazyková úroveň práce je velmi dobrá a obsahuje pouze drobné stylistické nedostatky (např. chybějící čárka na str. 27, chybějící písmeno či tečka na str. 61 apod.)

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	<p>Diplomovou práci doporučuji k obhajobě, a to se zaměřením na otázku:</p> <p><i>Jaký je restorativní potenciál institutu přiměřených povinností a omezení a u kterých hmotněprávních a procesněprávních institutů ho lze nejvhodněji využít?</i></p> <p><i>Jaký je restorativní potenciál institutu dohody o vině a trestu?</i></p>
Navržený klasifikační stupeň	2 – 3, z obsahového hlediska hodnotím práci stupněm 2, při dostatečné ústní reflexi při obhajobě diplomové práce k tématu správného zdrojování doporučuji udělit tuto (2) známku

V Praze dne 10. 9. 2024

vedoucí diplomové práce